

BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1

Fax Nam. + 255 24 2230215

Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR

Barua Pepe: zahore@zanlink.com

MUHTASARI WA RIPOTI YA KAMATI YA UCHUMI YA BARAZA LA WAWAKILISHI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023.

Mheshimiwa Spika,

Awali ya yote napenda nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu Mtukufu, aliyetujaalia uzima na afya njema na kutuwezesha kukutana leo hii ndani ya Baraza lako Tukufu kuendelea na majukumu yetu ya Kitaifa. Namuomba Mola anijaalie ufasaha katika uwasilishaji wa muhtasari huu na atupe usikivu na uelewa sote kwa pamoja.

Nichukuwe fursa hii adhimu kukushukuru wewe binafsi Mheshimiwa Spika kwa kuniruhusu kusimama mbele ya Baraza lako Tukufu ili niwasilishe muhtasari wa Kamati ya Uchumi kwa Ripoti ya Kamati ya mwaka 2022/2023.

Mheshimiwa Spika,

Pongezi maalum tunazitoa kwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, kwa nia yake ya dhati ya kuwaletea maendeleo endelevu wananchi wa Unguja na Pemba, nia ambayo inadhihirika kupitia ufuatiliaji wa miradi mbali mbali ya maendeleo.

Aidha, Kamati yangu inawapongeza Makamu wa Kwanza wa Rais na Makamu wa Pili wa Rais kwa namna wanavyomsaidia Mheshimiwa Rais katika uendeshaji wa nchi hii. Ni ukweli usiopingika kuwa, msaada wao una umuhimu mkubwa katika kuendeleza umoja na mshikamano wa wananchi na kufungua milango ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika,

Kamati ya Uchumi inasimamia utekelezaji wa shughuli za Wizara tatu ambazo ni Ofisi ya Rais, Fedha na Mipango, Ofisi ya Rais, Kazi, Uchumi na Uwekezaji pamoja na Wizara ya Uchumi wa Buluu na Uvuvi. Kamati ilipata fursa ya kufanya ziara kwenye Wizara hizo na taasisi zinazosisimamia kwa Unguja, Pemba na Tanzania Bara kwa lengo la kufuatilia kwa kina utekelezaji wa shughuli za Wizara hizo na Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika,

Naomba sasa nichukue fursa hii kuwapongeza mawaziri wa Wizara zote zinazosimamiwa na Kamati yetu akiwemo Waziri wa Nchi Ofisi ya Rais Fedha na Mipango Mheshimiwa, Dkt. Saada Mkuya Salum na Naibu Waziri Mheshimiwa Ali Suleiman Ameir (Mrembo), Waziri wa Nchi Ofisi ya Rais Kazi, Uchumi na Uwekezaji Mheshimiwa Mudrik Ramadhan Soraga na Waziri wa Uchumi wa Buluu na Uvuvi Mheshimiwa Suleiman Masoud Makame pamoja na timu zao za watalaamu kwa mashirikiano waliyoipatia Kamati yetu katika kipindi chote cha kazi za Kamati. Kadhalika, napenda kuishukuru Afisi ya Baraza la Wawakilishi kwa kuipatia Kamati yetu miongozo iliyopelekea kufanya kazi zetu kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika,

Kwa mara nyengine tena, napenda kuchukuwa nafasi hii kuwashukuru Wajumbe wote wa Kamati ya Uchumi kwa mashirikiano makubwa waliyoyaonesha katika kipindi chote cha utekelezaji wa shughuli za Kamati ambayo yamewezesha kufanya kazi zetu kwa ufanisi wa hali ya juu. Naomba niwatambue Mheshimiwa Wajumbe wa Kamati hii mmoja baada ya mwengine kama ifuatavyo:

1. Mhe. Sabiha Filfil Thani	-	Mwenyekiti
2. Mhe. Dkt. Soud Nahoda Hassan	-	M/Mwenyekiti
3. Mhe. Hassan Hamad Omar	-	Mjumbe
4. Mhe. Panya Ali Abdalla	-	Mjumbe

5. Mhe. Rukia Omar Ramadhan	-	Mjumbe
6. Mhe. Ameir Abdalla Ameir	-	Mjumbe
7. Ndg. Nouman Thabit Nouman	-	Katibu
8. Ndg. Asma Ali Kassim	-	Katibu

OFISI YA RAIS, FEDHA NA MIPANGO

Mheshimiwa Spika,

Ofisi ya Rais, Fedha na Mipango imeundwa na mafungu makuu sita ambayo ni Ofisi ya Rais Fedha na Mipango (F01), Mfuko Mkuu wa Serikali (F02), Tume ya Mipango (F03), Mtakwimu Mkuu wa Serikali (F04), Mhasibu Mkuu wa Serikali (F05) na Mkaguzi Mkuu wa Ndani wa Hesabu za Serikali (F06). Mafungu hayo yameundwa na Idara ishirini na tatu (23), Taasisi saba (07) zinazojitegemea na ofisi tano (05) za Pemba.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inaipongeza Ofisi ya Rais, Fedha na Mipango kwa usimamizi mzuri wa fedha za umma uliopo lekea kuongezeka kwa ukusanyaji wa mapato nchini ambapo kwa kipindi cha Julai - Disemba 2022, Wizara imekusanya jumla ya shilingi 635.662 bilioni sawa na asilimia 101 ya makadirio ya kukusanya TZS 631.048 bilioni.

Kwa upande wa matumizi, Ofisi ya Rais Fedha na Mipango Kwa kipindi cha Julai – Disemba 2022, imetumia jumla ya shilingi 122.888 bilioni Sawa na asilimia 85 ya makadirio ya shilingi 145.080 bilioni katika kipindi hicho. Kati ya fedha hizo, shilingi 89.621 bilioni zilitumika kwa ajili ya matumizi ya Mfuko Mkuu, shilingi 10.176 bilioni zimetumika kwa ajili ya Mishahara; shilingi 6.950 bilioni kwa ajili ya matumizi ya uendeshaji wa mafungu ya OR-FM; shilingi 14.229 bilioni ni Ruzuku zilizopatiwa Taasisi kupitia OR-FM na shilingi 786.354 milioni zimetumika kwa ajili ya miradi ya maendeleo kutoka kwa wahisani na shilingi 1.124 bilioni kutoka kwa SMZ.

PROGRAMU YA BAJETI NA USIMAMIZI WA FEDHA ZA UMMA

Mheshimiwa Spika,

Lengo kuu la Programu hii ni kuimarisha usimamizi wa mapato na matumizi ya Serikali, programu hii ina programu ndogo nne ambazo ni programu ndogo ya Usimamizi wa Bajeti ya Serikali, programu ndogo ya Uratibu wa Rasilimali za Nje, programu ndogo ya Fedha na Sera za Kodi na programu ndogo ya Usimamizi wa mifumo ya udhibiti na usimamizi wa fedha za umma.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inatoa shukurani kwa Ofisi ya Rais Fedha na Mipango kwa kufanikisha uandaaji wa Jukwaa la Bajeti ambalo ni utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Fedha za Umma ya 2016. Kwa kweli, jukwaa hilo limetoa nafasi kwa wadau mbali mbali wa bajeti ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar wakiwemo Taasisi za Serikali, Taasisi binafsi, Asasi za kiraia, vyama vya siasa na wadau binafsi kutoa maoni yao mapema kabla bajeti hiyo haijaandaliwa. Ni imani yetu kuwa jukwaa hilo litaendelezwa kwa ajili ya kuchangia namna bora ya uandaaji wa bajeti zetu kwa maslahi mapana ya Taifa hili.

Mheshimiwa Spika,

Kwa ajili ya usimamizi bora wa mapato ya nchi, Kamati yangu ilipitisha Sheria ya Mamlaka ya Mapato Zanzibar, Disemba 2022 ikiwa ni mbadala wa Bodi ya Mapato Zanzibar (ZRB). Uanzishaji wa Mamlaka utaipa mamlaka taasisi hii (ZRA) kuendana na mabadiliko makubwa ya kiutendaji na kimifumo yanayoendelea kwa Serikali nzima na kuunda chombo imara zaidi cha usimamizi wa mapato nchini. Tunaipongeza Serikali kwa uamuzi wa kuleta Sheria hii ili tuweze kufikia malengo ya usimamizi wa mapato tuliyojiwekea.

MIRADI YA MAENDELEO

Mheshimiwa Spika,

Ofisi ya Rais, Fedha na Mipango inasimamia miradi mbali mbali ya maendeleo nchini kwa ajili ya kukuza ustawi wa jamii. Kamati ilipata fursa ya kukagua maendeleo ya baadhi ya miradi hiyo na kuarifiwa juu ya maendeleo na changamoto zinazopitia miradi hiyo, ikiwemo Mradi wa Usimamizi wa Upembuzi Yakunifu wa Programu na Miradi, Mradi wa Kuimarisha Usimamizi, Kujenga Uwezo na Kuoanisha Mipango ya Kisekta, Kitaifa na Kimataifa, Programu ya Ukuzaji Uchumi Jumuishi Zanzibar Big – Z pamoja na Programu ya Ujenzi wa Ofisi za Serikali. Kamati inaipongeza Wizara kwa kuibua miradi hiyo ambayo itatoa msaada mkubwa katika maendeleo ya nchi yetu.

Mheshimiwa Spika,

Kutokana na uchelewaji mkubwa wa fedha za miradi ya maendeleo nchini, Kamati inaishauri Ofisi ya Rais Fedha na Mipango kutafuta mbinu mbadala za kupata fedha za kuendesha miradi hiyo kwa wakati.

Aidha, Kamati ya Uchumi inashauri Serikali kuandaa mpango maalum wa kuendeleza manufaa ya miradi hiyo mara baada ya kumaliza muda wa utekelezaji wake.

TAASISI ZINAZOJITEGEMEA

Mheshimiwa Spika,

Ofisi ya Rais Fedha na Mipango inasimamia Taasisi nane (07) zinazojitegemea ambazo zinaendesha shughuli zake kisheria chini ya usimamizi wa Wizara. Taasisi hizo ni Mamlaka ya Mapato Zanzibar (ZRA), Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), Mfuko wa Barabara (ZRF), Mamlaka ya Manunuzi na Uondoaji wa Mali za Umma (ZPPDA), Mfuko wa Hifadhi ya Jamii Zanzibar (ZSSF) na Shirika la Bima la Zanzibar (ZIC) na Benki ya watu wa Zanzibar (PBZ).

Mheshimiwa Spika,

Utoaji wa bima za aina mbali mbali ni jambo la msingi sana katika kuwahakikishia wananchi wanalipwa fidia wanapopatwa na majanga. Kwa kutambua umuhimu huo, Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imeunda Shirika la Bima la Zanzibar kwa mujibu wa Sheria ya Bima Namba 10 ya mwaka 2009 na Sheria ya Msajili wa Hazina Namba 6 ya mwaka 2021. Shirika limesajiliwa na Kamishna wa Bima Tanzania kutoa huduma za bima katika mfumo wa bima ulioanzishwa mwaka 1998 na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Kwa mwaka wa fedha 2022, Shirika lilikadiriwa kukusanya jumla ya shilingi 44.3 bilioni kutoka katika vyanzo vyake vya mapato na kufanikiwa kukusanya jumla ya shilingi 38.2 bilioni sawa na asilimia 86% ya makadirio na kutumia jumla ya shilingi 16.1 bilioni.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu ilipata fursa ya kutembelea matawi mbalimbali ya Shirika hili na kujionea utekelezaji halisi wa majukumu yake. Kwa upande wa Kanda ya Kusini Mtwara, Ofisi ya Shirika inahudumia mikoa ya Mtwara, Lindi na Ruvuma na ina jumla ya wafanyakazi wanne na mawakala saba. Lakusikitisha ni kwamba, Ofisi hiyo imo ndani ya jengo la kukodi ambalo linaongeza gharama za uendeshaji na kupunguza faida kwa Shirika. Hivyo, Kamati inaomba Serikali kutafuta jengo ambalo Shirika litafanyia kazi zake bila ya kuvunja sheria ya Bima Namba 10 ya mwaka 2009.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inaipongeza Ofisi ya Rais Fedha na Mipango kwa kuanza mchakato wa uandaaji wa marekebisho ya Sheria ya Motor Vehicles (Third party risks) Cap 136 ya mwaka 1953 ili tuwe na viwango vya adhabu vinavyokwenda na wakati na kupunguza makosa ya kutokuwa na bima za vyombo vya barabarani. Tunaamini kuwa marekebisho hayo yatakuwa ni chachu ya kuongeza pato la Shirika na kupunguza makosa ya aina hiyo.

Kimsingi, Kamati yangu imeridhishwa na utendaji wa Shirika hili mara baada ya kulikagua makao makuu na kwenye matawi yake mbali mbali nchini. Kwa ujumla, Shirika limefanikiwa kupata faida ya uwekezaji ya jumla ya shilingi 1.05 bilioni kutokana na shughuli zake.

Mheshimiwa Spika,

Sekta ya fedha ina mchango mkubwa kwa maendeleo ya nchi yoyote duniani. Kwa mnasaba huo, Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imeanzisha benki ya watu wa Zanzibar mwaka 1966 kwa mujibu wa Sheria ya makampuni (Zanzibar Companies Decree, cap 153) na inatekeleza majukumu yake chini ya Sheria ya makampuni nambari 15 ya mwaka 2013. Benki hii inamilikiwa na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa asilimia 100.

Hadi kufikia tarehe 31/12/2022, PBZ ilikuwa na wafanyakazi 489 kati ya hao wanaume 270 na wanawake 219. Aidha, benki ina jumla ya matawi 18, matawi 10 ya kutolea huduma za kawaida (conventional) na matawi 8 ya huduma za Kiislamu, Vituo 10 vya kutolea huduma, mashine 43 za kutolea fedha (ATM), maduka 7 ya kubadilishia fedha na mawakala 715 katika mikoa mbalimbali ya Tanzania. Tunaipongeza Serikali kwa kutanua huduma zake na kuwapa urahisi wa kupata huduma za kibenki wananchi wake.

Mheshimiwa Spika,

Ingawa PBZ imeingia kwenye ushindani na benki nyengine za biashara nchini, benki hiyo inashindwa kwenda sambamba na wakati kutokana taratibu za manunuzi na kuendeshwa kwa mfumo wa Idara kama Idara nyengine za Serikali ya Mapinduzi Zanzibar, jambo ambalo hupelekea kushindwa kufanya maamuzi ya haraka yatakayoipatia benki faida kubwa. Hivyo, Kamati inaiomba Serikali kupitia Ofisi ya Rais Fedha na Mipango kuiandalia mazingira mazuri benki hii ya kufanya maamuzi ya kibiashara kwa haraka. Aidha, watendaji wa juu wa benki hii wanapaswa kuitumia fursa hiyo kwa uadilifu na kwa maslahi ya umma.

Mheshimiwa Spika,

Kutokana na ukuaji wa shughuli za Benki ya watu wa Zanzibar (PBZ) Kanda ya Mtwara, Kamati inashauri kuongezwa kwa wahudumu (teller) ili kutoa huduma kwa urahisi hususan katika msimu wa zao la korosho ambapo benki huzidiwa na wateja. Kufanya hivyo kutazidisha imani kwa wananchi na kuongeza wateja wapya wa benki hiyo.

Mheshimiwa Spika,

Ukusanyaji wa mapato nchini ndio unaopelekea Serikali kufanya malipo kwa bidhaa na huduma za ndani na nje ya nchi. Sambamba na hilo, udhibiti wa makusanyo hayo unahitajika ili kufikia malengo tuliyojiwekea.

Kamati yangu inaipongeza Serikali kwa kufikia lengo la makusanyo kwa mwaka 2022/2023 ambapo iliarifiwa kuwa Hadi kufikia Disemba 2022, ZRA imekusanya jumla ya shilingi 286.093 bilioni ambazo ni sawa na asilimia 99 ya makadidirio ya kukusanya shilingi 290.048 bilioni. Ongezeko hili pamoja na mambo mengine, limechangiwa na kuendelea vizuri kwa ukuaji wa uchumi na ongezeko la wageni walioingia nchini. Aidha, Ukuaji huu wa mapato ni mkubwa kulinganisha na kasi ya ukuaji wa pato la taifa 6.6 % katika kipindi cha nusu ya mwanzo ya mwaka 2022.

Mheshimiwa Spika,

Kutokana na yale yaliyobainika katika ziara za Kamati, Kamati inawapongeza watendaji wa vituo vya ZRA Kaskazini Unguja kwa kazi nzuri ya ufuatiliaji wanayoifanya na inashauri waendeleo na juhudi hizo kwa ajili ya kuwavutia wateja na kupelekea makusanyo kuongezeka. Pia, Kamati inaiomba Ofisi ya Rais Fedha na Mipango kuwajengea mazingira mazuri watendaji wa ZRA kituo cha Nungwi ili kuwajengea ari ya kazi.

Mheshimiwa Spika,

Suala la kuwa na takwimu sahihi linachangia katika upangaji sahihi wa shughuli za maendeleo ya nchi. Kwa kutambua umuhimu huo, Kamati yangu ilitembelea Ofisi ya

Mtakwimu Mkuu wa Serikali Zanzibar na kupokea taarifa ya Mradi wa Uendelezaji Takwimu Zanzibar (ZSDP). Mradi huo umekadiriwa kutumia jumla shilingi 13.22 bilioni kwa ajili ya uratibu na uendesaji wa miradi katika kutekeleza shughuli mbali mbali.

Kamati inatoa pongezi za dhati kwa Wizara kupitia Ofisi ya Mtakwimu Mkuu wa Serikali kwa kufanya tafiti mbali mbali zenye nia ya kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi na inashauri Ofisi ya Mtakwimu Mkuu wa Serikali kusimamia kikamilifu ujenzi wa ofisi ya Pemba na kuhakikisha shughuli hiyo inakamilika ifikapo mwaka 2024 kama ilivyopangwa. Aidha, Kamati inaziomba Taasisi za Serikali kutumia matokeo ya tafiti hizo katika kupanga sera na sheria mbali mbali kwani tafiti hizo ni zenye kuaminika na zimefanywa kwa gharama kubwa.

PROGRAMU YA URATIBU WA FEDHA ZA AHUENI YA UVIKO 19

Mheshimiwa Spika,

Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ilipatiwa dola za kimarekani 100 milioni sawa na shilingi 230 bilioni ikiwa ni sawa na 17.7% ya jumla ya mkopo wote wa 1.3 trilioni uliotolewa na IMF kwa Serikali ya Jamhuri ya Tanzania ili kuhuisha uchumi kutokana na athari ya UVIKO 19. Tunaipongeza Serikali ya Jamhuri ya Tanzania kwa kuipatia Zanzibar sehemu ya fedha hizo.

Mheshimiwa Spika,

Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imezigawa fedha hizo kwa utaratibu maalum ambapo sekta ya elimu ilipatiwa jumla ya shilingi 68.6 bilioni, sekta ya afya ilipatiwa shilingi 80.1 bilion, Uchumi wa Buluu (Uwezesaji wananchi) ilipatiwa jumla ya shilingi 33.8 bilioni, sekta ya nishati ilipatiwa jumla ya shilingi 11.4 bilioni, sekta ya maji ilipatiwa jumla ya shilingi 34.1 bilioni na jumla ya shilingi 1.9 bilioni zilitengwa kwa ajili ya Uratibu na Ufuatiliaji wa program hiyo kwa ujumla wake.

Kamati imebaini kuwa miradi ya UVIKO 19 iliyopo Zanzibar imechelewa sana kuanza kutokana na kuchelewa kwa mipango ya matumizi sahihi ya fedha za miradi hiyo. Hali

hii imesababishwa na kukosekana kwa mipango ya muda mrefu ya nchi (long term goals) na hivyo kupelekea mara baada ya kupatikana fedha hizo miradi mbali mbali kuanza kubuniwa. Aidha, taratibu zetu za manunuzi zinazoongozwa na Sheria ya manunuzi na uondoaji wa mali za Umma Nam. 11 ya mwaka 2016 zinapelekea kudorora kwa shughuli zote zinazohitaji maamuzi ya haraka.

AFISI YA RAIS, KAZI, UCHUMI NA UWEKEZAJI

Mheshimiwa Spika,

Afisi ya Rais, Kazi, Uchumi na Uwekezaji ina jumla ya Idara 8, Ofisi Kuu Pemba na Taasisi 2 zinazojitegemea. Idara hizo ni Kamisheni ya Kazi; Ajira; Usalama na Afya Kazini; Maendeleo ya Vyama vya Ushirika, Mashirikiano baina ya Sekta za Umma na Sekta Binafsi, Uendeshaji na Utumishi, Mipango, Sera na Utafiti na Afisi Kuu Pemba.

PROGRAMU YA FEDHA ZA IMF (COVID FUNDS)

Mheshimiwa Spika,

Programu ya Fedha za kupunguza athari za UVIKO 19 kwa wajasiriamali ilizinduliwa rasmi tarehe 12 Februari, 2022 na Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, Mheshimiwa Dk. Hussein Mwinyi, katika Ukumbi wa Mhe. Idrissa Abdulwakil, Kikwajuni.

Utekelezaji wa mradi huu unasimamiwa na Wakala wa Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi (ZEEA) ambapo Taasisi hii ina maeneo makuu mamne (4) ya utoaji wa huduma kwa Jamii ambayo ni:

- i. Mafunzo.
- ii. Mikopo/Mitaji,
- iii. Masoko.
- iv. Miundombinu wezeshi.

Programu hii ina aina mbili za mikopo kwa Wajasiriamali na Wafanyabiashara wadogo wadogo, wadogo na wakati ambazo ni Mikopo ya vikundi na Mikopo ya Mtu mmoja mmoja(Wawekezaji wazawa -Local Investors).

Aina zote hizi za mikopo zina taratibu zake zilizopangwa kwa pamoja kati ya Wadau wa Programu hii ambao ni Afisi ya Rais Kazi Uchumi na Uwekezaji na Afisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalum za SMZ, kwa upande mmoja, na Benki ya CRDB, kwa upande mwingine. Muongozo huo unaitwa “Business Model for Inuka Loans”.

Mheshimiwa Spika,

Hadi kufikia tarehe 31 Disemba, 2022 jumla ya mikopo 2,625 yenye thamani ya shilingi 16,828,133,520.17 bilioni imeshatolewa Unguja na Pemba. Mikopo hiyo imewanufaisha Wajasiriamali na Wafanyabiashara ambao wanajishughulisha na shughuli mbalimbali zikiwemo, Bodaboda, Kilimo, Ufugaji wa nyuki, Uchongaji wa mbao, uchomaji wa vyuma, uuzaji wa vyakula na kazi za mikono.

Jumla ya mikopo 1,121 yenye thamani ya shilingi 10,183,472,280 bilioni imetolewa kisiwani Unguja ambayo imetolewa kwa wajasiriamali 8,145 (2,705 Wanaumena 5,448 Wanawake). Kwa upande wa Pemba, jumla ya mikopo 1,504 yenye thamani ya shilingi 6,644,661,240.17 bilioni imetolewa ambayo kwa wajasiriamali 8,755 (3,174 Wanaume na 5,581 Wanawake). Kwa ujumla, Mikopo yote hiyo imewanufaisha wananchi 16,908.

Mheshimiwa Spika,

Kamati inashauri Serikali kusimamia vyema fedha za mikopo ya uwezesaji wananchi kiuchumi ili zirejeshwe kwa wakati na kuwanufaisha wajasiriamali wengine. Katika kufikia lengo hili, Kamati inawaomba Wakuu wa Wilaya na Wakuu wa Mikoa kuvisimamia vikundi vya wajasiriamali waliomo kwenye maeneo yao na kuhakikisha wanafanya shughuli zitakazowawezesha kufanya marejesho ya mikopo yao.

MAMLAKA YA KUKUZA UWEKEZAJI VITEGA UCHUMI ZANZIBAR (ZIPA)

Mheshimiwa Spika,

Mamlaka ya Uwekezaji Vitega Uchumi Zanzibar ni Taasisi ya Serikali inayofanyakazi chini ya Sheria ya Mamlaka ya kukuza na kulinda Uwekezaji Zanzibar Na. 14, 2018. Jukumu la msingi la Mamlaka hii ni kutekeleza sera na Sheria ya Uwekezaji kikamilifu kwa nia ya kuwavutia wawekezaji wenye tija kwa manufaa ya nchi na wananchi wake.

Serikali, kupitia Mamlaka hii imeelekeza nguvu zake katika kutangaza na kusimamia Sera ya Uwekezaji ya mwaka 2008 katika sekta zote zinazohusika. Aidha, mkazo maalum umewekwa kwenye uimarishaji wa uchumi wa buluu ikizingatiwa kuwa jiografia ya Zanzibar ni visiwa na ina uwanja mpana wa kuimarisha sekta hiyo.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inaiomba Serikali kuipa nguvu mamlaka hii kwa kuipatia usafiri kwa ajili ya kukagua maeneo ya Uwekezaji kisiwani Pemba kwani ni moja ya changamoto kubwa inayokabiliana nayo. Aidha, Kamati inaishauri Wizara kupitia ZIPA kuwa makini Zaidi kwenye zoezi la utoaji wa vibali kwani wapo watu wanaokuja hapa nchini kwa sura ya uwekezaji lakini kiuhalisia ni wadanganyifu ambapo huja na dhana nzima za miradi na kupewa maeneo na baadae huondoka nchini bila ya taarifa.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu ilipata fursa mbali mbali za kukagua miradi ya uwekezaji nchini na kubaini kuwa baadhi ya miradi hiyo inakabiliwa na changamoto za uhaba wa soko na ufinyu wa miundombinu kama vile barabara na umeme. Hivyo, Kamati inaiomba Serikali kutafuta njia ya kutatua changamoto hizo ili kuendeleza miradi hiyo itakayosaidia kuwapatia ajira vijana wetu na kuongeza pato la Taifa.

WAKALA WA UWEZESHAJI WANANCHI KIUCHUMI

Mheshimiwa Spika,

Wakala wa Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi ni Taasisi ilioanzishwa na Sheria namba mbili (2) ya mwaka 2022. Madhumuni ya kuanzisha Wakala huu ni kusimamia masuala

yanayohusiana na uwezesaji kiuchumi kwa wajasiriamali na wafanya biashara ndani ya Zanzibar ili kuwakua na kuanzisha fursa za ajira. Aidha, Wakala huu utakua na majukumu ya kutoa huduma zote za mikopo, mafunzo, miundo mbinu wezeshi na masoko kwa wajasiriamali na wafanyabiashara wote kwa lengo la kushajiisha maendeleo endelevu na kuendeleza Miradi yao ya Kiuchumi itakayowapatia kipato cha kujikimu kwa maisha yao ya kila siku na familia zao.

Ili kufikia malengo hayo kwa wepesi, Wakala inaendeleza vituo viwii vya kulea wajasiriamali (incubation center) vilivyopo Mbweni na Kinyasini. Vituo hivyo vinatoa mafunzo ya uzalishaji wa vyakula na vinywaji, biashara na ujasiriamali pamoja na elimu ya msingi ya ICT. Wanafunzi wa vituo hivyo wanatoka katika wilaya zote za visiwa vya Zanzibar na hupatiwa mafunzo vituoni humo kwa muda wa mwaka mmoja na baada ya kuhitimu wana wajibu wa kuendeleza shughuli za uzalishaji na kuwafunza wengine elimu waliyoipata.

Kwa upande wa kituo cha Mbweni, jumla ya mashine 32 za kuzalisha bidhaa mbali mbali zinapatikana kituoni hapo ambapo wanafunzi wanalelewa na kufunzwa namna ya kuzitumia mashine hizo katika kuzalisha bidhaa bora.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inayo kila sababu ya kuipongeza Serikali kwa kuanzisha wakala huu kwani ni taasisi muhimu kwa mustakabali wa vijana kwenye fani za ujasiriamali na tunaomba Wakala wa Uwezesaji wa wananchi kiuchumi kufungua ofisi zao kwa kila Wilaya ili kurahisisha utoaji wa huduma kwa wajasiriamali.

MAENEO HURU YA UWEKEZAJI - MICHEWENI.

Mheshimiwa Spika,

Serikali ya awamu ya nane (8) inayoongozwa na Dkt Hussein Ali Mwinyi, imedhamiria kukifungua kisiwa cha Pemba kiuchumi ambapo uendelezwaji wa maeneo huru ya

Uwekezaji lililopo wilaya ya Micheweni limekuwa ni kipaumbele maalum. Katika utekelezaji wa azma hiyo ni lazima kuwepo kwa barabara zilizobora na nzuri.

Eneo lote la maeneo huru ya Uwekezaji lililopo wilaya ya Micheweni lina ukubwa Hekta 808.4, eneo hili limegawanya katika sehemu A na B.

Kamati ya Uchumi inaipongeza Serikali kupitia Afisi ya Rais Kazi, Uchumi na Uwekezaji kwa kuendelea na harakati za ujenzi wa miundombinu kwenye eneo hilo ili kuwavutia wawekezaji wa ndani na nje.

Hadi sasa miundombimu ya umeme imeshafika katika eneo hilo na ujenzi wa barabara wa kiwango cha lami unaendelea ambapo barabara yenye urefu wa kilomita zaidi ya 13 inajengwa. Mradi huo unategemewa kugharimu jumla ya shilingi 6.9 bilioni hadi kukamilika kwake. Hivyo, Kamati inaagiza ujenzi huo umalizwe kwa haraka sana kwani kadri ujenzi unavyochelewa na gharama za vifaa vya ujenzi nayo inapanda na kupelekea kuitwisha mzigo Serikali.

WIZARA YA UCHUMI WA BULUU NA UVUVI

Mheshimiwa Spika,

Wizara ya Uchumi wa Buluu na Uvuvi imeundwa na Idara sita na taasisi nne zinazojitegemea. Idara hizo ni Idara ya Uendeshaji na Utumishi, Idara ya Mipango, Sera na Utafiti, Idara ya Uratibu wa Uchumi wa Buluu (Ukijumuisha Utafutaji na Uchimbaji wa Mafuta na Gesi), Idara ya Maendeleo ya Uvuvi na Mazao ya Baharini, Idara ya Hifadhi za Baharini na Afisi ya Afisa Mdhamini – Pemba.

PROGRAMU YA AHUENI YA UVIKO 19

Mheshimiwa Spika,

Wizara ya Uchumi wa Buluu na Uvuvi ni moja kati ya taasisi zilipatiwa fedha za ahueni ya UVIKO 19. Kazi zilizopangwa kutekelezwa na Wizara katika programu hiyo ni ununuzi wa Boti 1077. Kati ya hizo Boti za Uvuvi 577 na boti za wakulima wa mwani 500, Ununuzi wa vifaa vya wakulima

5000 wa mwani; Ujenzi wa Mashamba 100 ya kufugia vitango Bahari; Mashamba 60 ya Kufugia Kaa, Mashamba 40 ya Kufugia Samaki, Ununuizi wa Mashine moja ya kutengeneza Chakula cha Samaki pamoja na utoaji wa mafunzo kwa wadau wa sekta ya Uvuvi na ufugaji wa mazao ya baharini.

Kati ya shilingi 28.8 Bilioni za sekta ya Uvuvi zilizowekwa benki ya CRDB, shilingi 5.9 Bilioni zilizowekwa kwa mradi wa Madagaa wa ZAFICO na kazi zifuatazo zimetumika.

- a) Jumla ya shilingi 1.1 Bilioni zimetolewa kwa kampuni ya ZAFICO kutoka Benki ya CRDB ambapo shilingi 900 Milioni zimetumika.
- b) Jumla ya majiko ya kisasa sitini (60) yenye thamani ya shilingi 126 Milioni kwa kaziya kukaushia dagaa yamenunuliwa kutoka China.
- c) Chanja za kuanikia dagaa 2000 zimetengenezwa katika eneo la kama Ujenzi wa kituo cha kutoa elimu kwa wajasiriamali wa dagaa kimekamilika Kizimbani.

Mafanikio yamepatikana katika ujenzi wa mashamba ya kufugia samaki, kaa na matango bahari. Jumla ya shilingi 4.47 Bilioni zilitengwa kwa kazi hiyo ambapo shilingi 2,059,542,800 bilioni zilitumika:

- a) Kampuni ya Ezyfix imejenga jumla ya mabwawa hamsini na moja (51) kati ya mabwawa 100 ya ufugaji wa Matango bahari. Vilevile, kampuni hiyo imejenga mabwawa 30 kati ya mabwawa 60 ya ufugaji wa kaa.
- b) Kampuni ya SENIC Construction LTD imejenga jumla ya mabwawa (15) kati ya mabwawa 20 ya ufugaji wa Samaki.
- c) Wizara imepeleka jumla ya shilingi 2.5 Bilioni kwa Wizara ya Biashara na Viwanda kwa lengo la kuchangia ujenzi wa Kiwanda cha kusarifu mwani. Ujenzi wa Kiwanda unaendelea vizuri huko Chamanangwe Pemba.
- d) Wizara imefunga mkataba wenye thamani ya shilingi 139,000 Milioni kwa ajili ya ununuzi wa mashine ya kutengeneza chakula cha samaki ambayo bado haijakabidhiwa kwa Wizara.

Jumla ya vifaa vya ukulima wa mwani vyenye thamani ya shilingi 1.58 Bilioni vimenunuliwa na kukabidhiwa Kampuni ya mwani ya Serikali (ZASCO) kwa kuwakabidhi wakulima 500 wa mwani.

Jumla ya shilingi 695 Milioni zilizotengwa kwa mafunzo ambapo shilingi 349 Milioni tayari zimetumika na mafanikio yafuatayo yamefikiwa:

- a) Wadau 4000 wa sekta ya Uvuvi na wafugaji wa mazao ya baharini wamepatiwa elimu ya uhamasishaji wa mradi.
- b) Mafunzo ya walimu wa walimu “Training of Trainers” yametolewa kwa watendaji hamsini (50) kuhusu matumizi ya kifaa cha kutafutia samaki “fish finder” na kifaa chenye kuonesha uwakilishi wa sehemu katika dunia (GPS).
- c) Mafunzo kuhusu matumizi ya fish finder na GPS yametolewa kwa wanajamii 180 Unguja na Pemba.

Mafunzo ya Fish finder na GPS yamesaidia wavuvi kutoka Uvuvi wa uwindaji hadi Uvuvi wa maeneo maalum yenye Samaki. Hali hiyo inapunguza gharama za uendesaji ikiwemo Mafuta, muda na mahitaji mengineyo.

Mheshimiwa Spika,

Kutokana na uhaba wa fedha unaozikabili Mamlaka ya Udhibiti wa Utafutaji na Uchimbaji wa Mafuta na Gesi Asilia (ZPRA) na Kampuni ya Maendeleo ya Mafuta na Gesi Asilia Zanzibar, Kamati yangu inaiomba Serikali izipatiye Taasisi hizi fedha za kutosha kwani ni taasisi zinazobeba uchumi wa baadae wa nchi yetu.

DIKO LA SAMAKI MALINDI

Mheshimiwa Spika,

Ujenzi wa Diko la samaki Malindi ni miongoni mwa ahadi alizoahidi Mheshimiwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi alizowahidi wavuvi miongoni mwa vipaumbele vyake ni kuhakikisha wavuvi wanafanya kazi zao katika mazingira mazuri na rafiki kwa kazi zao. Jengo hilo linajengwa kwa Ushirikano baina serikali Japani na Serikali

ya mapinduzi Zanzibar, Gharama za ujenzi wa Diko hilo la malindi ni Dola za kimarekani Milion 14, ambapo Serikali ya Japani inatoa dola za kimarekani milioni 13 na Serikali ya mapinduzi Zanzibar dola za kimarekani milioni 1, jengo hilo la ghorofa moja limegawika sehemu kuu mbili, sehemu moja ni Diko la meli na boti za uvuvi na sehemu ya pili itakua ni sehemu ya kuuzia samaki. Diko hili limeboreshwa Zaidi na kuwa na utofauti mkubwa na soko la zamani.

Kamati yangu inaipongeza Wizara kwa kusimamia vyema ujenzi wa diko hilo na kukamilika kwa wakati na inashauri Wizara isiondowe mkono wake katika usimamizi wa diko hilo ili kulinda haiba yake.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu ilipata fursa ya kutembelea Taasisi mbali mbali zilizoko Tanzania bara zikiwemo Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI), mradi wa TANLAPIA, Taasisi ya Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu (MPRU) na Kampuni ya Ugavi wa gesi (GASCO) ambayo ni Kampuni Tanzu ya TPDC inayohusika na uendeshaji na ukarabati na ujenzi wa Miundombinu ya Taifa ya Gesi Asilia (NNGI).

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu imesikitishwa sana kuona Ofisi ya Wizara kwa upande wa Pemba imekuwa ni sehemu ya kuhifadhi boti zilizowasilishwa na wajenzi mbali mbali na hivyo kuchafua mazingira ya ofisi hiyo. Kwa mnasaba huo tunaomba Wizara ikamilishe haraka taratibu na kuzigawa boti hizo kwa wahusika ili waendeleo na shughuli zilizokusudiwa.

Mheshimiwa Spika,

Naomba muhtasari huu usomwe pamoja na Ripoti ya Kamati ya Kamati ya Uchumi kwa mwaka wa fedha 2022/2023 ambayo tayari imo kwenye vishkwambi vyetu

Mheshimiwa Spika,

Ni matumaini ya Kamati kuwa maoni, ushauri na maagizo yaliyotolewa kwa Taasisi hizo yatasaidia katika kutekeleza wajibu wao kwa ufanisi, kuongeza uwajibikaji kwa viongozi

na wanaoongozwa, kuongeza pato la Taifa na kusukuma gurudumu la maendeleo ya nchi yetu.

Mwisho, Kamati inatoa shukurani za dhati kwa Uongozi wa Baraza la wawakilishi kwa ushirikiano mkubwa ulioiwezesha kufanya shughuli zake kwa ufanisi na kuandaa ripoti kama inavyostahili.

Napenda kuwashukuru tena Wajumbe wako kwa utulivu wao wa kuniskiliza wakati wa kuwasilisha muhtasari huu wa ripoti ya Kamati ya Uchumi kwa mwaka 2022/2023.

Mheshimiwa Spika,

Kwa niaba ya Kamati yangu, naomba kutoa hoja.

Ahsante,

.....
Mhe. Sabiha Filfil Thani,
Mwenyekiti,
Kamati ya Uchumi,
Baraza la Wawakilishi,
Zanzibar.